

Nieuwsbrief nr. 26

Erfgoed Weetjes

11 November 2023

Beste Vrienden,

De wind waait, het regent pijpenstelen, het donkert, Sinterklaas en kerst komen in beeld, de wereld is volop in beweging en er komen verkiezingen aan. Het Erfgoed is van ons allemaal. We hopen op een breed programma na de verkiezingen, waarbij onderhoud, gebruik en beleving van de oudste Rijksmonumenten een speerpunt blijft ; ook op Schouwen-Duiveland. Voor Erfgoed is kennis en inzet nodig, want zonder erfgoed verliezen steden, dorpen en landschappen hun ziel. Op vrijdagmiddag 2 februari 2024 is de première gepland in filmtheater FIZI van de film “Zierikzee ’t Crayenest 1304”. Zet de datum alvast in uw agenda en lees verder voor interessante weetjes en details.

Crudenaren, artsen en apothekers, nis met bokaal

In Zierikzee struikel je over het erfgoed. Kijk je omhoog, dan prijkt er zoveel moois aan monumenten. In Zierikzee, zit een gemetselde sierlijke bokaal met nisje in de muur op een gevel vlak in het ‘Visslop’ vlakbij de hoek met het Havenplein. De bokaal is gemetseld boven de achteringang van een apotheek die op de hoek met het Havenplein was gevestigd in de 19^e eeuw. Een prachtig pand moet het zijn geweest van de apotheek die in 1747 werd opgericht door apotheker Johan van der Grijp. Er waren in de 19^e eeuw maar liefst tien apotheken in Zierikzee. De eerste kruidenmenger in Zierikzee was Pieter de Crudenare. In 1306 werd hij ingeschreven in het poorterboek. Hij handelde in kruiden en aromatische wijnen. De eerste apotheker was Leneart Jacobszone in 1492. In 1674 werd het apothekersgilde opgericht. Nazaten volgden apothekers vaak op. Kort gezegd, de gegoede burgerij had de touwtjes in handen. De bokaal is waarschijnlijk een meesterstuk (proeve) van het metselaars gilde.

Gildepenning Metselaars Gilde

Materiaal: Messing.

Bewerking: Gegraveerd.

Massa: Onbekend.

Diameter: Ø 59 mm.

Aanmaakplaats: z.pl. Zierikzee.

Datering: z.j. Ca. Begin 18de eeuw.

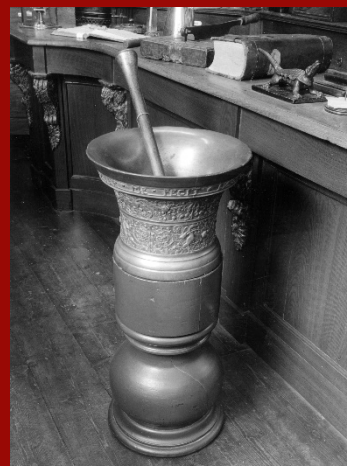
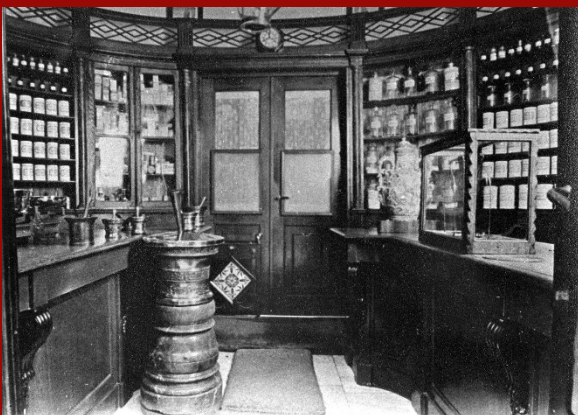
Voorzijde: Binnen een lijncirkel.

Het wapenschild van Zierikzee in een cartouche.

Het wapen getopt met een kruisroede.

Omschrift Het Metselaars Gilde

Afgelopen zomer kwam het idee om een object in de nis te zetten, het werd een vijzel. Een bordje erbij is nog een wens en af en toe wordt van voorwerp gewisseld. Er is in 1989 een interessant tijdschrift over vijf eeuwen farmacie verschenen geschreven door Dr. C.M van Hoorn, arts te Zierikzee. Cruden-kruiden spelen al eeuwenlang in de gezondheidszorg een belangrijke rol. Beroemde Zierikzeese medici-plantkundigen komen voorbij: waaronder de poorters/artsen Jason Pratensis, Levinus Lemnius en Job Baster. Zij waren mannen van de wereld. Job Baster had contacten in binnen- en buitenland. Onder hen waren de artsen- plantkundigen Boerhaave uit Leiden en Carolus Linnaeus uit Zweden. In 1853 kwam de Farmacopoea Neerlandica uit, een wettig richtlijnen boek voor geneesmiddelen dat werd ingesteld door het ministerie van Binnenlandse Zaken. In 1876 kwam er een academische apothekersstudie. De receptuur werd voornamelijk in het Latijn geschreven. In het tijdschrift zijn vijftig bladzijden met teksten en foto's hierover beschreven. Het is een interessante historische ontwikkeling van de farmacie en de lokale ontwikkeling over vijf eeuwen in Zierikzee. Het leest gemakkelijk en op een winterse donkere dag is het zeker een aanrader. [Klik hier](#) voor wie het lezen wil.

Interieur en vijzel met Farmacopoea van de voormalige apotheek Gasille gevestigd in de Korte Sint Jansstraat.

Oproer Zierikzee 1747

Apotheker van der Grijp begon zijn apotheek in 1747 aan wat nu het Havenplein heet en waar toen de Brede Brug over de haven liep. Aan weersijden stonden rijen bomen. Politiek gezien waren het roerige tijden. Willem IV was in 1747 in Veere benoemd tot erfstadhouder van alle gewesten. Franse troepen waren Zeeuws-Vlaanderen binnen getrokken en paniek brak uit. Nog diezelfde dag werden de ramen van het Zierikzeese stadhuis ingegooid. Scheepstimmerlieden besloten af te rekenen met regenten. Enkele regenten werden gemolesteerd. Een dag later werd het stadhuis geplunderd. Predikanten hielpen mee om de rust te bewaren. Ze benoemden een tijdelijk stadsbestuur waarin vertegenwoordigers van het platteland werden opgenomen. Oud burgemeester Pieter Mogge, afgevaardigde namens Zeeland bij de Staten-Generaal in den Haag, keerde terug naar Zierikzee in de hoop het tij te keren. Hij werd mishandeld vanwege het vermoeden niet Oranjegezind genoeg te zijn. Voor zijn veiligheid werd hij in logement van Oppen in bewaring gesteld. De komst van soldaten verhinderde verdere escalatie. Prins Willem IV bezocht later de stad en logeerde in het Burgerweeshuis. Hij ontsloeg drie raadsleden die zich erg gehaat hadden gemaakt. Hij benoemde een tijdelijk raad. Apotheker van der Grijp zal zeker getuige geweest zijn van het oproer in 1747 voor zijn voordeur aan de haven.

De haven van Zierikzee in 1745 Beeldbank Zeeland

Vriendenmiddag in FIZI , première Zierikzee 't Crayenist

Filmer Eef de Graaf uit Zierikzee heeft in opdracht van de Erfgoedvrienden een korte promotie film geproduceerd: Zierikzee 't Crayenest'. Hierbij staat de middeleeuwse stad centraal en wordt het verhaal verteld van de Zeeslag op de Gouwe en het Beleg van Zierikzee in 1304. Het verhaal wordt verteld door filmer Maarten van Rouveroy en Hans Baris, die de kroniekschrijver Melis Stoke verbeeldt. De film is geschoten tijdens de middeleeuwse toestanden afgelopen zomer met drone beelden op verschillende locaties op Schouwen-Duiveland . De première van de film gaat plaatsvinden in FIZI in Zierikzee op 2 februari 2024. De Erfgoedvrienden worden hiervoor uitgenodigd. U krijgt daarover bericht, opgave is dan noodzakelijk omdat er 100 plaatsen beschikbaar zijn. U kunt de film daarna op You Tube bekijken. Wordt vervolgd.

Het Mysterie van de Gouwe

Luitzen Bijlsma heeft een avonturenroman geschreven met de titel “Het Mysterie van de Gouwe”. Het boek neemt u mee naar de omstandigheden in Zierikzee en het landschap van Schouwen-Duiveland in de late middeleeuwen. De lezer wordt in het verhaal getrokken door Walewijn, de zoon van een smid uit Zierikzee. Door zijn ogen zien en beleven we de spannende gebeurtenissen in het jaar 1304. In deze non-fictie avonturenroman worden de verbazingwekkende mysteries ontrafeld over wat er toen echt is gebeurd in Zierikzee en op Schouwen-Duiveland ... in de ogen van Walewijn. Het boek wordt momenteel gedrukt en zal aan de vrienden worden gepresenteerd tijdens de Vriendenmiddag op 7 februari 2024. Alle vrienden (wel of niet aanwezig) ontvangen een exemplaar.

De Oude Haven

De kademuur van de Oude Haven is een Rijksmonument. De Oude Haven met de poortgebouwen en het witte bruggetje is onderdeel van een bijzonder deel van het beschermd stadsgezicht. Een historische getijdhaven die zijn gelijke niet heeft in Nederland. De Erfgoedvrienden zijn actief en volgen de plannen van de gemeente. Eerder zijn de plannen om de muur te doorboren met stalen palen om een vermeend funderingsprobleem op te lossen door ons kritisch beoordeeld. De kademuur is bewezen sterk genoeg en dat wordt nu ook door de gemeente ingezien. Resterend het wegwerken van het achterstallig onderhoud en de restauratie van het metselwerk. De Vrienden hebben de kademuur geïnspecteerd, de uitvoeringsrichtlijnen voor het onderhoud van monumentaal metselwerk bestudeerd en de gemeente geadviseerd. Volgend jaar zal naar verwachting van de gemeente de restauratie worden uitgevoerd. Wij blijven de ontwikkelingen volgen omdat ook de bommenrij aandacht verdient en natuurlijk ook de inrichting van het Oude Haven gebied. Een aantal bewoners hebben de Stichting Behoud Oude Haven Zierikzee opgericht om hun belangen kracht bij te zetten. [Klik hier](#) voor meer info.

Herfst-tips

- ✓ Het Watersnoodmuseum, het Stadhuis museum en het Cameramuseum zijn geopend in de wintermaanden, mis het niet.
- ✓ Het Cameramuseum in Zierikzee is uitgebreid met een Donkere Kamer. Analoge fotografie is weer populair, hoe dit boeiende proces werkt vindt u allemaal in het [Cameramuseum](#).
- ✓ In het Huis van Sinterklaas in het Stadhuis museum wordt hard gewerkt aan de avonturen van Sint en Piet, het thema is sprookjes.. [Klik hier](#)
- ✓ De legpuzzel van de Zeeslag op de Gouwe is nog te koop bij Boekhandel de Vries in Zierikzee. Een leuk cadeau voor Sinterklaas en kerst. [Klik hier](#) om te bestellen.
- ✓ In de Nicolaas in Brouwershaven wordt op 24, 25 en 26 november de Winterfair georganiseerd. Op 4 december is het kaarsjesavond. Een bijzonder Kerstspel wordt opgevoerd op 15 december met muziek van het koor Cantare. [Klik hier](#)
- ✓ In de Nieuwe Kerk in Zierikzee voert het koor Luscinia op 15 december de Messiah van Handel uit. [Klik hier](#).

Dit is de voorlaatste Nieuwsbrief voor dit jaar. Voor de kerst komt er nog een Nieuwsflits waarin kunstenaar Goos Verwoest en dichter Ester van Meurs uit Zierikzee traditiegetrouw hun bijdrage leveren. Dat het u goed mag gaan.

Met vriendelijke groet,

**Luitzen Bijlsma, Lisette van de Velde , Peter Bracke, Jozé van de Sande
Baukje bijlsma**